

Henryk DUSZYŃSKI-KARABASZ

Uniwersytet Kazimierza Wielkiego

Wydział Językoznawstwa

e-mail: henryk.duszynski@interia.pl

ORCID: 0000-0001-5633-1675

NAZWY STACJI ROWERÓW MIEJSKICH I SYSTEMÓW WYPOŻYCZANIA ROWERÓW W POLSCE

Names of urban bike stations and bicycle-sharing systems in Poland

Streszczenie: Artykuł jest poświęcony nazewnictwu stacji rowerowych i systemów wypożyczania rowerów w Polsce. Na wybranych przykładach z całego kraju omówiono główne typy nazewnicze stacji rowerowych. Celem analizy była próba ukazania podobieństw i różnic w stosunku do innych nazw miejskich, a mianowicie nazw przystanków komunikacji miejskiej. Stwierdzono wykorzystanie tych samych modeli nazewniczych w obu rodzajach nazw. Analiza onomastyczna nazw systemów wypożyczania rowerów miejskich miała na celu wskazanie głównych funkcji tych onimów. Wykazano, że poszczególne elementy nazw systemów wypożyczania rowerów pełnią funkcję perswazyjną oraz identyfikacyjną, a do kreacji nazw wykorzystano gry językowe.

Abstract: The article is devoted to the names of urban bike stations and bicycle-sharing systems in Poland. The main naming types of urban bike stations are discussed using selected examples from across the country. The aim of the analysis was an attempt to show the similarities and differences in relation to other urban names, namely to the names of public transport stops). It was concluded that the same naming models were used in both types of onyms. The onomastic analysis of the names of bicycle-sharing systems aimed to indicate the main functions of these onyms. It has been shown that individual elements of the names of bicycle-sharing systems have a persuasive and identifying function, and language games were used to create the names.

Słowa kluczowe: onomastyka, chrematonimia, toponimia, rower miejski, stacja roweru miejskiego, system wypożyczania rowerów

Key words: onomastics, chrematonymy, toponymy, urban bike, urban bike station, bicycle-sharing system

Wpłynęło: 16.06.2023

Zaakceptowano: 6.12.2023

Zalecany sposób cytowania / Cite as: Duszyński-Karabas H., 2023, Nazwy stacji rowerów miejskich i systemów wypożyczania rowerów w Polsce, *Prace i Studia Geograficzne*, 68.4, Wydział Geografii i Studiów Regionalnych Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa, 103–110, DOI: 10.48128/pisg/2023-68.4-06.

WPROWADZENIE

Nazewnictwo miejskie od lat jest badane przez językoznawców. Rodzaj obiektów i zjawisk będących przedmiotem zainteresowań onomastów stale się zwiększa. Analizowane są już nie tylko nazwy ulic czy placów, lecz także budynków, pomników czy przystanków komunikacji miejskiej. W miastach powstają nowe obiekty, a wraz z nimi pojawiają się nowe nazwy.

Niniejszy artykuł jest poświęcony stosunkowo nowemu zjawisku, jakim jest nazewnictwo stacji rowerowych. Wraz ze wzrostem popularności wykorzystywania roweru jako środka transportu miejskiego zaczęły powstawać miejskie wypożyczalnie rowerowe. W Polsce istnieje kilkadziesiąt systemów wypożyczania rowerów, obsługiwanych przez różnych operatorów. W każdym mieście objętym takim systemem funkcjonuje sieć stacji wypożyczania rowerów.

Na wybranych przykładach z całego kraju zostaną omówione główne typy nazewnictwa stacji rowerowych. Celem analizy jest próba ukazania podobieństw i różnic w stosunku do innych nazw miejskich, a mianowicie do nazw przystanków komunikacji miejskiej. Ten wybór został podyktowany zbieżnością funkcji obu grup – zarówno stacje rowerowe, jak i przystanki autobusowe oraz tramwajowe to punkty zatrzymywania się pojazdów. Do analizy wybrano nazwy tych stacji, których spis (w formie listy lub mapy) jest dostępny na stronach internetowych systemów wypożyczania rowerów w poszczególnych miejscowościach. Są to onimy występujące w Białymstoku, Bydgoszczy, Chodzieży, Chorzowie, Dusznikach-Zdroju, Gliwicach, Jastrzębiu-Zdroju, Katowicach, Kędzierzynie-Koźlu, Łodzi, Łomży, Markach, Nakle nad Notecią, Pobiedziskach, Toruniu, Warszawie, Wrocławiu. Liczba stacji w poszczególnych miastach wynosi od kilku do kilkuset (np. Pobiedziska mają 3 stacje, Nakło nad Notecią – 10 stacji, Chodzież – 20, Jastrzębie-Zdrój – 26, Bydgoszcz – 56, Białystok – 64, Toruń – 70, Warszawa – 300, Wrocław – 306), nie jest jednak stała, ponieważ z biegiem czasu powstają nowe, niektóre zaś mogą zostać zlikwidowane.

Przeprowadzono również analizę onomastyczną nazw systemów wypożyczania rowerów miejskich w celu wskazania środków językowych, które posłużyły do ich kreacji, a także głównych funkcji tych nazw. Źródło do tej części stanowi lista systemów rowerów publicznych w Polsce¹. W artykule zamieszczono wybrane egzemplifikacje obu analizowanych grup onimów. Artykuł wpisuje się w nurt badań nad szeroko pojętym nazewnictwem miejskim, a jego ramach – nad nazewnictwem komunikacyjnym.

SYSTEM WYPOŻYCZANIA ROWERÓW MIEJSKICH

Prekursorem idei miejskich wypożyczalni rowerów był Luud Schimmelpennink, który wraz ze znajomymi zebrał w 1965 roku kilkaset rowerów, pomalował je na biało, rozstawił w Amsterdamie i umożliwił ich darmowe użytkowanie. Była to jednak inicjatywa nieudana – większość rowerów skradziono (Dębowska-Mróż, Lis i in. 2017, s. 1173). Pierwsze systemy samoobsługowe udostępniania rowerów pojawiły się w latach 90. XX wieku. Umożliwiały one identyfikację wypożyczającego, co przyczyniło się do ograniczenia kradzieży (Dębowska-Mróż, Lis i in. 2017, s. 1173). Początki systemu wypożyczania rowerów w Polsce sięgają roku 2008, kiedy został uruchomiony krakowski Wavelo. Obecnie w kraju funkcjonuje kilkadziesiąt publicznych systemów wypożyczania rowerów².

¹ https://pl.wikipedia.org/wiki/Lista_system%C3%B3w_rower%C3%B3w_publicznych_w_Polsce (dostęp: 10.10.2023).

² W 2018 roku system rowerów miejskich działał w 56 jednostkach, tj. miastach, powiatach, gminach (Dębowska-Mróż, Lis i in. 2018, s. 880). Dysponował prawie 1780 stacjami. Należy dodać, że część systemów wypożyczania rowerów już nie istnieje.

Każdy ma swoją nazwę (o czym w dalszej części artykułu). Z reguły kilka systemów jest obsługiwanych przez jednego operatora, np. Nextbike, BikeU, Roovee, Romet Rental System, Comdrev czy Acro Bike (Dębowska-Mróż, Lis i in. 2018, s. 880–881).

NAZEWNICTWO MIEJSKIE JAKO PRZEDMIOT BADAŃ JEZYKOZNAWCZYCH

W tradycyjnym ujęciu nazewnictwa miejskiego K. Handke (1992, s. 66; 1998, s. 295) wyróżnia następujące obiekty miejskie:

- a) obszary: dzielnice, osiedla, przedmieścia, parki, ogrody, cmentarze, kwartały;
- b) trakty: ulice, aleje, szosy, nabrzeża, bulwary i inne ciągi komunikacyjne;
- c) punkty: obiekty stałe umiejscowione, ograniczone przestrzennie, np. place, skwery, ronda, rynki, targowiska, bramy, mosty, wieże, dworce, lotniska, lodowiska, różne budowle (pomniki, klasztory, zamki, pałace, hotele, uczelnie, muzea itd.), wyspy, stawy czy groble.

Innym kryterium podziału jest charakter obiektów terenu miejskiego, np. na obiekty naturalne i obiekty powstałe w wyniku działalności człowieka (Handke 1992, s. 66). Obiekty miejskie pełnią różne funkcje, m.in. administracyjną czy reprezentacyjną, jednak dominującą jest funkcja użytkowa (Handke 1998, s. 295).

Należy zwrócić uwagę, że w przestrzeni miejskiej istnieją obiekty, które nie do końca wpisują się w ten podział. Należą do nich, m.in. nowo powstające obiekty geograficzne – kompleksy pełniące funkcje mieszkaniowe, biurowe lub handlowe (Czachorowska, Zimny 2011). Jak twierdzą autorzy opracowania nazw nowych obiektów przestrzeni miejskiej Bydgoszczy, są to z jednej strony miejsca będące osiedlami, z drugiej jednak – jako obiekty zamknięte – „są jedynymi w mieście obszarami, których granice można ściśle wyznaczyć. Możliwość dokładnego określenia kształtu morficznego obiektu czyni go już punktem według powyższego podziału” (Czachorowska, Zimny 2011, s. 102). W związku z tym – zdaniem badaczy – obiekty, które powstają jako zespoły mieszkaniowe, ze względu na pełnioną funkcję i rozbudowanie przestrzenne powinno się zaliczać do obszarów, natomiast te będące kompleksami biur, sklepów, restauracji itd., które wybudowano na z góry określonej przestrzeni i które nie pełnią funkcji mieszkaniowych, nazywać należy punktami. Kryterium rozstrzygającym jest zatem pełniona funkcja (por. Czachorowska, Zimny 2011, s. 102). Innym przykładem nowych onimów miejskich są nazwy takich obiektów, jak pawilon Akwarium i Terrarium w Ogrodzie Fauny Polskiej w Bydgoszczy (por. Święcicka, Peplińska-Narloch 2014). Kolejny nowy punkt na mapie miast stanowią stacje rowerowe, których nazwom jest poświęcony niniejszy tekst. Ze względu na jeden z celów artykułu – porównanie nazewnictwa stacji rowerów miejskich z nazwami przystanków – należy najpierw dokonać charakterystyki tych drugich. Stanowią one bowiem tło niezbędne do analizy nazw stacji.

NAZEWNICTWO PRYZSTANKÓW KOMUNIKACJI MIEJSKIEJ

Ważną część miejskiego krajobrazu nazewniczego stanowią niewątpliwie przystanki komunikacji miejskiej. Jak pisze P. Tomasik, „przystanek komunikacji miejskiej to punkt zatrzymania pojazdów, w którym pasażer może rozpocząć lub zakończyć podróż określonym środkiem lokomocji” (Tomasik 2015, s. 230). Punkty te są trwale osadzone w przestrzeni, dlatego, zdaniem onomasty, należy je traktować jako toponimy. Przystanki położone w miastach zaliczać można do urbanonimów³. Onimy te „są

³ P. Tomasik (2015, s. 230) zwraca uwagę na fakt, iż „ponieważ w wielu regionach komunikacja miejska dociera także poza granice miast, obsługuje obszary podmiejskie, wiejskie – należy być ostrożnym w przypisaniu nazw przystanków do grupy urbanonimów”.

określeniami swoistych, wyraźnie się wyodrębniających obiektów przestrzeni miejskiej, powtarzających już istniejące nazwy obiektów, co utrwala te ostatnie w świadomości użytkowników języka” (Nosek 2018, s. 135). Jak słusznie stwierdza U. Nosek, ustalone w sposób administracyjny nazwy „mają ułatwiać komunikację w danej przestrzeni miejskiej” (Nosek 2018, s. 135). Ich rolą jest wskazywanie miejsca i wyróżnianie go spośród innych (por. Tomasik 2015, s. 230). Co istotne, nazwy przystanków mają zawsze motywację realnoznaczeniową (Nosek 2018, s. 136)⁴. Wyróżnikiem tej grupy nazw własnych jest to, że często nazwa przystanku odnosi się do więcej niż jednego punktu, zwykle do pary przystanków położonych w niewielkiej odległości i obsługiwanej przez pojazdy poruszające się w przeciwnych kierunkach. Tomasik podaje, iż „na skrzyżowaniach dróg, na których przecinają się trasy komunikacyjne, punktów zatrzymania jest więcej. W tym wypadku, w teorii organizacji komunikacji miejskiej, używane jest pojęcie zespołu przystanków (zespołu przystankowego). Przystanki wchodzące w skład takiego zespołu mogą mieć jedną wspólną nazwę lub mogą różnić się nazwami” (Tomasik 2015, s. 230).

Ponieważ, jak już wspomniano, celem artykułu jest próba porównania nazw stacji rowerowych i nazw przystanków komunikacji miejskiej, należy najpierw przedstawić klasyfikację tej drugiej grupy onimów zaproponowaną przez Tomasika (2015, s. 232–233). Badacz wyróżnia:

1. Nazwy jednoelementowe:

1.1. Powstałe z przeniesienia innej nazwy własnej:

1.1.1. Odtoponimiczne:

1.1.1.1. Przeniesione nazwy ciągów komunikacyjnych, np. *Morska*;

1.1.1.2. Przeniesione nazwy punktowe lub nazwy obszarów, np. *Osiedle Sobieskiego*;

1.1.1.3. Przeniesione nazwy innych miejscowości, np. *Murowaniec*;

1.1.2. Przeniesienie innych nazw własnych, najczęściej chrematonimów, które wskazują obiekty znajdujące się w pobliżu przystanku, np. *Zajezdnia Głogowska, Stomil*;

1.2. Powstałe przy wykorzystaniu wyrazów pospolitych, np. *Szpital*.

2. Nazwy dwuelementowe:

2.1. Połączenie nazw dwóch traktów (traktu, po którym przebiega trasa linii komunikacyjnej i nazwa innego traktu, głównie przecznicy), np. *Sułkowskiego / Kamienna*;

2.2. Połączenie nazwy traktu i nazwy obszaru, np. *Abramowicka Dominów*;

2.3. Połączenie nazwy traktu z nazwą obiektu lub instytucji, np. *Inowrocławska / Zajezdnia autobusowa*;

2.4. Połączenie nazwy miejscowości lub dzielnicy z innymi elementami, np. *Sobótka / plaża*.

Ponadto autor wyróżnia dwie osobne kategorie: a) nazwy, „w których wyróżnikiem są liczebniki porządkowe, zapisywane zwyczajowo za pomocą cyfr rzymskich” (Tomasik 2015, s. 233), np. *Bloki II*; b) nazwy, które oprócz wskazania lokalizacji niosą dodatkową informację o charakterze przystanku, np. *P+R Aleja Krakowska 01*.

NAZEWNICTWO STACJI ROWERÓW MIEJSKICH

Na podstawie klasyfikacji Tomasika, po wprowadzeniu niezbędnych uzupełnień, można wyróżnić następujące typy nazw stacji rowerów miejskich:

1. Nazwy jednoelementowe:

1.1. Powstałe z przeniesienia innej nazwy własnej:

1.1.1. Odtoponimiczne:

1.1.1.1. Przeniesione nazwy ciągów komunikacyjnych, np. *ul. Zakole* (Gliwicki Rower Miejski), *ul. Gwiazdy Polarnej* (Gliwicki Rower Miejski);

⁴ U. Nosek stosuje terminologię K. Handke (por. Handke 2004, s. 90).

- 1.1.1.2. Przeniesione nazwy punktowe lub nazwy obszarów, np. *Rondo Fordońskie* (Bydgoski Rower Aglomeracyjny), *Pętla Rubinkowo* (Torvelo), *Krajcok*⁵ (Kajteroz – Chorzowski Rower Miejski); *Os. Władysława Łokietka* (Nakielski Rower Miejski), *Węzłowiec* (Kajteroz – Chorzowski Rower Miejski), *Plac Niepodległości* (Łódzki Rower Publiczny), *Mariensztat* (Veturilo);
 - 1.1.1.3. Przeniesione nazwy miejscowości, np. *Pobiedziska* (Pobiedziski Rower Gminny), *Biskupice* (Pobiedziski Rower Gminny);
 - 1.1.2. Przeniesienie innych nazw własnych, np. *CH Kometa* (Torvelo), *PKP Toruń Wschodni* (Torvelo), *3M*⁶ (Wrocławski Rower Miejski), *Future Processing* (Gliwicki Rower Miejski), *Pobiedziska Letnisko* (Pobiedziski Rower Gminny), *MORiS*⁷ (Kajteroz – Chorzowski Rower Miejski), *UKSW* (Veturilo);
 - 1.2. Powstałe przy wykorzystaniu wyrazów pospolitych, np. *Przystań* (Nakielski Rower Miejski).
- 2. Nazwy dwuelementowe:**
- 2.1. Połączenie nazw dwóch traktów, np. *Sobieskiego / Garbaty Mostek* (Torvelo), *Mickiewicza / Tujakowskiego* (Torvelo);
 - 2.2. Połączenie nazwy traktu i nazwy obszaru, np. *Legnicka (Park Magnolia)* (Wrocławski Rower Miejski), *Krzywoustego – Rynek Psie Pole* (Wrocławski Rower Miejski);
 - 2.3. Połączenie nazwy traktu z nazwą obiektu lub instytucji (w dowolnej kolejności), np. *ROD SŁONECZNIK ul. Jagiełły* (JASKółka), *Na Grobli (PWr – Geocentrum)* (Wrocławski Rower Miejski), *Wróblewskiego (ZOO)* (Wrocławski Rower Miejski), *ul. Akademicka – Arena Gliwice* (Gliwicki Rower Miejski), *ul. Skargi 7 UMiG Nakło* (Nakielski Rower Miejski), *Toruńska / Bydgoszcz Business Park* (Bydgoski Rower Miejski), *Zachodnia / Manufaktura* (Łódzki Rower Publiczny), *ING – Sokolska (City by bike)*, *Park Śląski – Pelikany*⁸ (Kajteroz – Chorzowski Rower Miejski), *Gagarina / Od Nowa* (Torvelo), *Legionów / Aldi* (Torvelo). Określenie obiektu może mieć nie tylko charakter onimiczny, ale również apelatywny, por. *PRZYSTANEK ul. Cieszyńska* (JASKółka), *SZKOŁA ul. Wielkopolska* (JASKółka), *RONDO ul. Pszczyńska* (JASKółka);
 - 2.4. Połączenie nazwy miejscowości lub dzielnicy z innymi elementami, np. *Kleosin / Tarasiuka* (BiKeR Białystok), *Ignatki Osiedle / Jodłowa* (BiKeR Białystok); *Kanałowa / Park* (Bydgoski Rower Miejski).

Ponadto w wyekscerpowanym materiale występują nazwy wieloelementowe, jak w przypadku Wrocławskiego Roweru Miejskiego, np. *Kamienna / Borowska (Aquapark)*, *Dyrekcyjna / Borowska (Wroclavia)*, *Świdnicka / Piłsudskiego (Hotel Scandic)*, *Kościuszki / Komuny Paryskiej / Zgodna*.

Innym elementem identyfikującym konkretną stację, poza nazwą, jest jej numer, np. *Kampus Uniwersytecki*, numer stacji 8536 (BiKeR Białystok), *Choroszcz / Rynek 11 Listopada*, numer stacji 8555 (BiKeR Białystok), 49. *Gnieźnieńska / Gołębia* (Bydgoski Rower Miejski), *Szyb Prezydent 3780* (Kajteroz – Chorzowski Rower Miejski). Podobne oznaczenie, tzn. kod cyfrowy, występuje przy nazwach przystanków komunikacji miejskiej. Pozwala ono na jednoznaczną identyfikację punktu, „każdy punkt zatrzymania winien posiadać takie oznaczenie niezależnie od nazwy słownej” (Tomasik 2015, s. 233).

Funkcję identyfikującą dany punkt (czyli daną stację rowerową) pełnić mogą współrzędne geograficzne. Są one podane w wykazie stacji Wrocławskiego Roweru Miejskiego. Oto przykładowe zapisy, w kolejności numer stacji – nazwa stacji – współrzędne: 15002 – *Dworzec główny, południe* – 51.108004, 17.039528; 15058 – *Oporów (pętla tramwajowa)* – 51.08451, 16.97223; 15125 – *Zaporońska / Wielka / Krucza* – 51.09431, 17.01479.

⁵ Nazwa skrzyżowania w Chorzowie.

⁶ Nazwa firmy.

⁷ Miejski Ośrodek Rekreacji i Sportu w Chorzowie.

⁸ Fontanna położona w parku Śląskim w Chorzowie.

Jak już wcześniej wspomniano, nazwy przystanków mogą odnosić się do więcej niż jednego punktu. Taka para przystanków „położonych w niewielkiej odległości, obsługiwana przez pojazdy poruszające się w przeciwnych kierunkach” (Tomasik 2015, s. 230) nazywana jest zespołem przystankowym. Nazwy stacji rowerów odnoszące się do więcej niż jednego punktu można również określić parą bądź zespołem, jednak – co oczywiste – w odróżnieniu od nazw przystanków nie ma tu znaczenia kierunek jazdy, gdyż ten zależy od osoby wypożyczającej rower. Przykłady tego typu nazw: 03A. *Plac Rapackiego*, 03B. *Plac Rapackiego*, 01A. *Rynek Nowomiejski*, 01B. *Rynek Nowomiejski* (Torvelo – Rower Miasta Toruń). Warto podkreślić, że kod (numer stacji) ma tutaj dodatkowe oznaczenie literowe.

NAZEWNICTWO SYSTEMÓW WYPOŻYCZANIA ROWERÓW MIEJSKICH

Nazwy systemów wypożyczania rowerów są jedno- lub dwuelementowe. W skład nazwy wchodzić może:

1. Nazwa miejscowości, w której się znajdują: w formie rzeczownika, np. *Stalowa Wola Miasto Rowerów*, *BiKeR Białystok*, lub w formie przymiotnika odrzeczownikowego, np. *Bydgoski Rower Miejski*.
2. Charakter systemu, na co wskazują leksemy typu *miejski*, *gminny*, *publiczny*.
3. Leksemy *rower*, *rowerowy*, również w języku angielskim, a także inne związane semantycznie z rowerami lub – szerzej – środkami transportu, np. *Bolesławiecki Rower Miejski*, *Pobiedziski Rower Gminny*, *OK bike!*⁹, *City by bike*¹⁰, *Veturilo*¹¹. Ostatni przykład jest szczególnie ciekawy z punktu widzenia językoznawcy. Jak pisze D. Wiśniewski (2016, s. 1608), nazwę tę wybrano w drodze konkursu internetowego, który przeprowadzono w dwóch etapach. W pierwszym spośród tysiąca propozycji jurorzy wybrali sześć – ich zdaniem – najbardziej interesujących, czyli: *Bajker*, *Rowerynka*, *Wabik*, *Wawabike*, *Veturilo* oraz *Ziuuu*. Wszystkie te nazwy, związane z ruchem, z rowerami, poddano w drugim etapie pod głosowanie internautów. Najwięcej głosów otrzymała propozycja Mateusza Kempistego, który zaproponował nazwę *Veturilo*, co w języku esperanto oznacza „pojazd, środek transportu”.
4. Nazwa firmy: *MTB Electric Duszniki-Zdrój*, inaczej *Dusznicki rower MTB electric (MTBe)*.

Często autorzy nazwy wykorzystują gry językowe z użyciem wcześniej nazwanych środków, tzn. określeń roweru bądź nazwy miejscowości, oraz nowych elementów. Przykładem może być *Chodzieski Rower Miejski (CHROMEK)*. W drugim komponencie tej nazwy pomysłowo wykorzystano głoski i litery składające się na pierwszy element oraz dodano zdrabniający sufix *-ek*. Podobną nazwą jest *BiKeR (Białostocka Komunikacja Rowerowa)*. Co więcej, leksem *biker* oznacza w języku angielskim motocyklistę oraz rowerzystę. Ciekawym nawiązaniem do języka angielskiego jest onim *Łoker (Łomżyński Rower Miejski)* (por. angielskie *walker* „spacerowicz”). Gra językowa polega na tym, że w fonetycznym zapisie leksemu angielskiego wykorzystano pierwszą sylabę urbonimu *Łomża*. Kompilacja słów *Włocławek* i *rower* posłużyła z kolei do stworzenia nazwy włocławskiego systemu *Włower*. Pierwszych liter nazwy miasta i angielskiego określenia roweru użyto do kreacji onimu *Bbbike Rower Miejski Bielsko-Biała*. Powstała w ten sposób oryginalna w zapisie zbitka trzech liter B. Gra językowa występuje także w nazwie systemu *Koło Marek* –

⁹ System działający w Kędzierzynie-Koźlu. Litera „O” w nazwie układa się w jedno z kół roweru (zob. <https://okbike.pl/> (dostęp: 15.06.2023)).

¹⁰ System funkcjonujący w Katowicach.

¹¹ System działający w Warszawie.

Marecki Rower Miejski, koło jest bowiem nawiązaniem do ważnego elementu konstrukcyjnego roweru.

Inną nazwą jest *JASkółka (Jastrzębski System Rowerów Miejskich)*. Tutaj, oprócz użycia zapisanych majuskułą trzech liter składających się na pierwszą sylabę urbonimu Jastrzębie-Zdrój, można zauważyć leksem *kółka*. Kojarzyć się on może z frazą oznaczającą samochód, czyli *cztery kółka*, ale niewykluczona jest asocjacja z kołami jako ważnymi (może najważniejszymi) elementami konstrukcyjnymi roweru. Nazwa systemu *Torvelo – Rower Miasta Toruń* (dawniej *Toruński Rower Miejski*) zawiera z kolei połączenie pierwszych liter nazwy miasta i obcego leksemu *velo*, z francuskiego *vélo* ‘rower’. *Kajteroz – Chorzowski Rower Miejski* to interesujący przykład wykorzystania gwary śląskiej, *kajteroz* oznacza bowiem „dokąd teraz” (w domyśle: jedziemy).

Jak widać na powyższych przykładach, pierwszy komponent nazwy dwuelementowej może być oparty na grze językowej. Pełni on funkcję reklamową, perswazyjną, ma przyciągać uwagę potencjalnych użytkowników systemu wypożyczania rowerów oraz promować ekologiczny środek transportu, jakim jest rower. Przykład takiej nazwy stanowi *Stalowa Wola Miasto Rowerów*. Ma ona przekonywać, że Stalowa Wola to miasto przyjazne rowerzystom.

Aby nazwa usługi lub firmy była udana, powinna wywoływać pozytywne skojarzenia, mieć miłe brzmienie oraz być łatwa do zapamiętania, wymówienia i zapisu (por. Rutkowski 2003, s. 243, 250; Ułańska 2009, s. 99–100). Drugi człon nazwy – zapisywany po kropce, myślniku lub w nawiasie – pełni funkcję identyfikacyjną, lokalizacyjną, np. *JASkółka (Jastrzębski System Rowerów Miejskich)*.

PODSUMOWANIE

Podsumowując, należy stwierdzić duże podobieństwo nazw stacji rowerów miejskich do nazw przystanków komunikacji miejskiej (tramwajowych i autobusowych). Do kreacji obu typów wykorzystuje się te same modele nazewnicze. Nazwy stacji pełnią funkcję identyfikacyjną, lokalizującą dany punkt w przestrzeni miejskiej. W związku z tym zawierają one głównie przeniesione nazwy ciągów komunikacyjnych, punktów, obszarów, miejscowości, obiektów lub instytucji. Kolejnym podobieństwem do nazw przystanków jest oznaczenie stacji numerami w celu ich identyfikacji. Należy podkreślić, że numery te służą jedynie do ewidencji, nie funkcjonują w codziennym użyciu użytkowników transportu. Można stwierdzić, że motywację nazewniczą nazw stacji stanowią starsze od nich nazwy przystanków komunikacji miejskiej.

Wydaje się, że nazwy stacji rowerowych mają charakter stały, a ich ewentualne zmiany mogą wynikać ze zmian nazw tych onimów, które wchodzi w skład nazwy danej stacji (np. plateonimów, chrematonimów, toponimów).

W odróżnieniu od nazw stacji, które mają charakter przestrzenny, geograficzny (są więc toponimami), nazwy systemów wypożyczania rowerów mają charakter pozageograficzny, marketingowy, pełnią, poza identyfikacyjną, funkcję perswazyjną. Można je zaliczyć do chrematonimów. Do ich kreacji wykorzystano różnego rodzaju gry językowe.

Postulatem badawczym jest zbadanie funkcjonowania w życiu codziennym nazw stacji. Należałoby sprawdzić, czy są one używane przez osoby wypożyczające rower i zbadać – w celach porównawczych – funkcjonowanie nazw przystanków transportu miejskiego w codziennej komunikacji pasażerów. Ponieważ celem niniejszego artykułu było przedstawienie podstawowych tendencji w nazewnictwie stacji rowerowych i systemów wypożyczania rowerów, pominięto tu analizę porównawczą nazw stacji w poszczególnych miastach. Innym wątkiem wymagającym szerszego omówienia jest korelacja modeli onimicznych z gniazdami nazewniczymi. Ta problematyka będzie przedmiotem odrębnego opracowania.

Literatura

- Czachorowska M., Zimny R., 2011, *Nazwy nowych obiektów przestrzeni miejskiej Bydgoszczy (studium onomastyczno-pragmatyngwistyczne)*, [w:] M. Świącicka (red.), *Polszczyzna bydgoszczan. Historia i współczesność*, t. 5, Wyd. Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz, s. 101–116.
- Dębowska-Mróż M., Lis P., Szymanek A., Zawisza T., 2017, Rower miejski jako element systemu transportowego w miastach, *Autobusy. Technika, eksploatacja, Systemy Transportowe*, R. 18, nr 6, s. 1173–1182.
- Dębowska-Mróż M., Lis P., Pawłowski S., 2018, Specyfika funkcjonowanie roweru miejskiego na przykładzie miasta Radomia, *Autobusy. Technika, Eksploatacja, Systemy Transportowe*, R. 19, nr 12, s. 880–885.
- Handke K., 1992, *Polskie nazewnictwo miejskie*, Sławistyczny Ośrodek Wydawniczy, Warszawa.
- Handke K., 1998, *Nazewnictwo miejskie*, [w:] E. Rzetelska-Feleszko (red.), *Polskie nazwy własne. Encyklopedia*, Wyd. Instytutu Języka Polskiego PAN, Warszawa, s. 283–307.
- Handke K., 2004, *Nazewnictwo miejskie – składnik edukacji społecznej*, [w:] R. Mrózek (red.), *Nazwy własne w języku, kulturze i komunikacji społecznej*, Wyd. Uniwersytetu Śląskiego, Katowice, s. 89–97.
- Nosek U., 2018, Przystanki komunikacji miejskiej w przestrzeni Warszawy i okolic – analiza semantyczna ich nazw, *Linguarum Silva*, 7, s. 135–153.
- Rutkowski M., 2003, Nazwy na sprzedaż. O nazewnictwie na usługach marketingu, *Onomastica*, XLVIII, s. 239–254.
- Świącicka M., Peplińska-Narloch M., 2014, Inwencja nazwotwórcza bydgoszczan (na materiale nazw pawilonu „Akwarium i Terrarium” w Ogrodzie Fauny Polskiej w Bydgoszczy), *Język Polski*, z. XCIV, 5, s. 428–440, DOI: 10.31286/JP.94.5.4.
- Tomasik P., 2015, *Nazwy przystanków komunikacji miejskiej w Polsce. Punkt widzenia językoznawcy i organizatora komunikacji miejskiej*, [w:] A. Gałkowski, R. Gliwa (red.), *Mikrotoponimy i makrotoponimy w komunikacji i literaturze*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, s. 229–238.
- Ułańska M., 2009, Nazwy obce firm i towarów, *Conversatoria Linguistica*, III, s. 99–105.
- Wiśniewski D., 2016, System warszawskiego roweru publicznego, *Autobusy. Technika, Eksploatacja, Systemy Transportowe*, R. 17, nr 6, s. 1608–1614.

Źródła internetowe

- <https://bikerbialystok.pl/mapa-stacji/> (dostęp: 10.06.2023)
- <https://bikes-srm.pl> (dostęp: 10.05.2023)
- <https://bra.org.pl/mapa-stacji.html> (dostęp: 13.10.2023)
- <https://citybybike.pl/mapa-stacji/> (dostęp: 5.05.2023)
- <https://gliwickirowermiejski.pl/> (dostęp: 15.06.2023)
- <https://kajteroz.pl/mapa-stacji/> (dostęp: 1.06.2023)
- <https://lodzkirowerpubliczny.pl/mapa-stacji.html> (dostęp: 15.06.2023)
- <https://lomzarower.pl> (dostęp: 10.06.2023)
- <https://mtb.visitduszniki.pl/> (dostęp: 15.06.2023)
- <https://nakielskirower.pl/> (dostęp: 5.05.2023)
- <https://okbike.pl/mapa-stacji/> (dostęp: 14.06.2023)
- https://pl.wikipedia.org/wiki/Lista_system%C3%B3w_rower%C3%B3w_publicznych_w_Polsce (dostęp: 10.10.2023)
- <https://rower.jastrzebie.pl/> (dostęp: 15.06.2023)
- <https://rowery.pobiedziska.pl/> (dostęp: 15.06.2023)
- <https://veturilo.waw.pl/mapa-stacji/> (dostęp: 14.06.2023)
- <https://wroclawskirower.pl/mapa-stacji/> (dostęp: 14.06.2023)
- <https://wspolnota.org.pl/news-rankingi/wlower-a-co-to-takiego> (dostęp: 15.06.2023)
- <https://www.chromek.pl> (dostęp: 11.04.2023)
- https://www.facebook.com/srmbielskobiala/?locale=pl_PL (dostęp: 10.06.2023)
- <https://www.marki.pl/3436-kolomarek> (data dostępu: 15.05.2023)
- <https://www.torvelo.pl/mapa-stacji.html> (dostęp: 13.06.2023)